

Sosyal Medyanın Öğrenci Davranışlarına Olumsuz Etkileri Üzerine Öğretmen Görüşleri

Teacher Opinions on the Negative Effects of Social Media on Student Behaviors

Ahmet Üstün Yasin Kurt

Prof. Dr., Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Amasya, Türkiye
Yüksek Lisans Öğrencisi., Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri ABD, Amasya, Türkiye

ÖZET

Son yıllarda iletişim araçlarının yaygınlaşmasına paralel olarak, sosyal medya kullanım oranları da oldukça artış göstermiştir. Özellikle lise ve üniversite çağındaki gençler arasında sosyal medya kullanım oranı oldukça yüksektir. Bu çalışmanın amacı, sosyal medyanın öğrenci davranışlarına etkileri üzerine öğretmen görüşleri sunmayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında öğretmenlerin, sosyal medya kullanan öğrencilerin davranışlarında görmüş oldukları etkilerin nasıl olduğuna dair durum tespiti yapılmaya çalışılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Amasya İli Merkez İlçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan 10 öğretmenden oluşmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği hazırlanarak toplanmıştır. Elde edilen veriler analiz edildiğinde, öğretmenlerin gözlemleri doğrultusunda, sosyal medyanın öğrenci davranışları üzerinde zorbalık, saygısız davranışlar, taklit etme, dersenin azalması, çevreye karşı duyarsızlaşma ve suça heveslenme gibi olumsuz etkileri olduğu belirtilmiştir. Ayrıca çalışmanın katılımcıları bu sorunların çözüm yollarını; kişiye gerçek dünyayı hatırlatma, kontrollü erişim sağlama, başka etkinliklere yönlendirme, birebir iletişim ortamlarına teşvik olarak sıralamışlardır. Araştırmacılar bulgular çerçevesinde, sosyal medyanın öğrenci davranışları üzerindeki olumsuzlukların azaltılması için ebeveynlerin ve öğretmenlerin öğrenci gerçek sosyal ortamlara yönlendirmesi gerektiği, sosyal medyanın olumlu yönlerinin ön plana çıkarıldığı sağlıklı bir yönlendirmeye ihtiyaç duyulduğu, sosyal medyanın etkili ve işlevsel kullanılabilmesi için eğitimlere, rehberliklere ihtiyaç duyulduğu ve bu konu üzerinde daha geniş bir katılımın olduğu nicel bir araştırma yapılabilir sonucuna varmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Teknoloji, İletişim, Öğrenci Davranışı

ABSTRACT

In recent years, in parallel with the widespread use of communication tools, the use of social media has increased considerably. The rate of social media usage is quite high, especially among high school and university age youth. The aim of this study is to present teachers' views on the effects of social media on student behavior. Within the scope of the study, it was tried to determine the status of the effects that teachers saw on the behavior of students using social media. Qualitative research method was used in the study. The study group of the research consists of 10 teachers working in schools affiliated to the Ministry of National Education in the Central District of Amasya Province in the 2021-2022 academic year. The data were collected by preparing a semi-structured interview technique. When the obtained data were analyzed, in line with the observations of the teachers, they stated that social media had negative effects on student behavior such as bullying, disrespectful behaviors, imitation, decreased interest in the lesson, depersonalization towards the environment and enthusiasm for crime. In addition, the participants of the study found ways to solve these problems; They listed it as reminding the person of the real world, providing controlled access, directing to other activities, encouraging one-to-one communication environments. Within the framework of the findings of the researchers, parents and teachers should direct students to real social environments in order to reduce the negative effects of social media on student behaviors, a healthy direction is needed in which the positive aspects of social media are emphasized, trainings and guidance are needed for the effective and functional use of social media and this issue is discussed. They concluded that a quantitative study with a broader participation could be done.

Keywords: Social Media, Technology, Communication, Student Behavior

1. GİRİŞ

İletişim, insanların kendilerini ifade ederken kullandıkları sesler, bu sesleri uygun vücut hareketleri, zaman içerisinde duvarlara yazılanların daha anlaşılır bir hale gelmeye başlamasıdır (Güngör, 2011: 36). Steiner ve Berelson iletişimi şu şekilde tanımlamaktadır: "İletişim, duyguların, bilgilerin, fikirlerin, insanın zihnindeki birtakım simgelerle iletilmesidir" (Aktaran: Mutlu, 1999: 168). İnsanlık tarihinin gelişimiyle birlikte iletişim şekilleri farklı bir boyut kazanmıştır. Özellikle medya, kitle iletişim araçları arasında insanları etkileme konusunda önemli bir noktadadır. Medya da zamanla yeni medya araçlarıyla değişime devam etmektedir.

Yeni medya kavramı, 1970'lerde yıllarda bilgiye ve iletişime dayalı yapılmış olan araştırmalarda, genellikle sosyologlar, ekonomistlerin ortaya atmış olduğu bir kavramken; 1990'larda inanılmaz bir atakla internet ve bilgisayar teknolojisinin katkısıyla gelişmiş ve değişik boyutlara ulaşmıştır (Dilmen, 2007: 114). Sosyal medya ise, kullanıcıları tarafından içeriğinin oluşturulduğu sanal bir platformdur (Arslan, 2011).

Sosyal medya insanların ilgisini çekmeye artarak devam etmektedir. Özellikle Twitter, Facebook, MySpace, Instagram gibi sosyal medya iletişim ağlarına ilgi artmakta ve yeni yeni platformlar karşımıza çıkmaktadır (Body ve Ellison, 2007: 210-213). Sosyal medya sayesinde oluşturulan birçok içerik, geniş kitlelere ulaşmaktadır (Ryan, 2011:6). Gençler arasındaki internet kullanım oranlarında büyük payı sosyal medya kullanımı almaktadır (Obee, 2012:8).

Toplam dünya nüfusu üzerinde sosyal medya kullanım oranı %78 olarak bulunmuştur, buda yaklaşık 6 milyar insan demektir (Milliyet, 2022). Bu denli yaygınlaşmış olan, üzerinde tartışılan, insanları bu seviyede etkileyebileceği özelliği olan sosyal medya hakkında birçok araştırma yapılmış ve ihtiyaç doğmuştur. Bu araştırmalardan biri; Anadolu Üniversitesinde uzaktan eğitim gören öğrenciler üzerinde, öğrencilerin sosyal medyayı ve interneti nasıl kullandıkları

dair yapılmış olan araştırmada; %65 oranında katılımcı öğrenciler çevresiyle, arkadaşlarıyla iletişim kurmak için kullandıklarını belirtmişlerdir (Aydın, 2016).

Sosyal medyayı gençler kullanırken; eğitimlerine katkı olsun diye, arkadaş ilişkileri gelişsin diye, etraftaki iş imkanlarına ulaşabilsin diye, tüm dünya üzerindeki insanlarla iletişim halinde olabilelim diye özellikle tercih etmektedirler (Anderson ve Jiang, 2018). Google günümüzde her öğrencinin, gencin ve bilgi arayışı içerisindeki tüm zamanların öğretmenini durumuna gelmiş olması inkar edilemez bir gerçektir. Youtube ile eğlenceli videolar, whatsapp gruplarıyla dersler, aile ve arkadaş grupları arası materyal paylaşımları, tartışmalar hayatımızda ne kadar yer kapladığı görülmektedir (Jingjing ve Monica, 2018).

Sosyal medya bağımlılığı ise, ilgili literatür incelendiğinde diğer bağımlılık türlerinde olduğu gibi (alkol, madde, internet, alışveriş, oyun gibi bağımlılıklar) psikolojik bir sorun olarak önümüze gelmektedir (Tutgun-Ünal,2015). Sosyal medya bağımlılığı tanımlanırken; gereğinden fazla kullanım, durmadan sürekli kullanma isteği, çok vakit ayrılmasından dolayı diğer aktivitelere yetişememe, çok kullanımın ikili ilişkiler üzerinde olumsuz etkisinin olması, günlük yaşam rutininden bir kaçış eylemi gibi algılanması, kullanamayınca kişinin gergin ve saldırganlık eğiliminde olması şeklinde değerlendirilmektedir (Savcı, Aysan ,2017).

Sosyal medya hayatımızın içine fazlasıyla girmiş bulunmaktadır. Bilinçsiz kullanılan sosyal medya öğrencilerin davranışlarına olumsuz yönde etki etmektedir. Bu etkiyi nasıl tanımlayabiliriz, olumsuz davranışlar olarak neler karşımıza çıkmaktadır, karşımıza çıkan olumsuz etkileri nasıl azaltabiliriz, azaltılması için ne gibi çalışmalar yapabiliriz, şeklindeki sorulara katkı sağlaması için bu çalışma yapılmıştır.

Çalışmanın amacı sosyal medyanın öğrenci davranışlarına etkileri üzerine öğretmen görüşleri sunmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara çözüm aranmaktadır:

- ✓ Öğretmen görüşlerine göre sosyal medya nedir?
- ✓ Öğretmen görüşlerine göre sosyal medya kullanan öğrencilerde olumlu veya olumsuz nasıl davranışlar gözlemlenmektedir?
- ✓ Öğretmen görüşlerine göre sosyal medyanın öğrenciler üzerindeki olumsuzluklarını azaltmak için neler yapılabilir?

2. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın yöntemi, araştırma deseni, çalışma grupları, verilerin toplanma şekli ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Yöntemi ve Araştırma Deseni

Sosyal medyanın öğrenci davranışlarına etkileri üzerine öğretmen görüşleri sunmayı amaçlayan bu çalışma, nitel bir çalışmadır. Nitel araştırmalar, sayısal verilerle açıklanamayan, daha çok durumu tanımlamaya uygun çalışmalardır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, araştırmacı sorulacak olan soruların hazırlığını önceden yapar, yalnız katılımcıya bir takım esneklik hakkı verilir. Eksik olduğu düşünülürse de yöneltilen sorular yeniden dizayn edilebilir. Bu şekilde katılımcılar da çalışmasının bir parçası oldukları hissi verilir (Ergun, 2020).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma, Amasya İli Merkez İlçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan 10 öğretmenden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan öğretmenler, Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10 şeklinde kodlanmıştır.

Çalışma grubu 5 ortaokul ve 5 lise de görev yapmakta olan 10 öğretmenden oluşmaktadır.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Branş	Yaş Aralığı	Hizmet Yılı
Ö1	K	Türkçe	27	6
Ö2	E	Matematik	40	16
Ö3	E	Sosyal Bilgiler	30	7
Ö4	K	Teknoloji ve Tasarım	28	6
Ö5	K	Rehberlik	39	14
Ö6	K	Görsel Sanatlar	26	5
Ö7	E	Müzik	34	10
Ö8	K	Beden Eğitimi ve Spor	41	19
Ö9	E	İngilizce	38	13
Ö10	K	Coğrafya	42	20

Tablo 1'de görüldüğü gibi katılımcılar farklı branşlardan olup, en az 5 yıllık kıdeme sahip öğretmenlerden oluşmaktadır. Bunların 6'sı kadın, 4'ü erkek öğretmenlerdir.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler görüşme yolu ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, araştırmacı sorulacak olan soruların hazırlığını önceden yapar, yalnız katılımcıya bir takım esneklik hakkı verilir. Eksik olduğu düşünülürse de yöneltilen sorular yeniden dizayn edilebilir. Bu şekilde katılımcılar da çalışmasının bir parçası oldukları hissi verilir (Ergun, 2020). Bu teknikte kişiler kendilerini rahatlıkla ifade edebildiklerinden detaylı bilgilere ulaşmak mümkündür (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak vd., 2016: 21). Çalışmada kullanılacak olan form gerekli planlamalar tamamlandıktan sonra, katılımcılara 3 soru açık uçlu olarak yöneltilmiştir. Görüşmede kullanılacak form iki bölümden oluşmakta olup birinci bölüm içerisinde çalışma grubunun demografik bilgileri, ikinci bölümde ise görüşmede kullanılacak sorular yer almaktadır. Her katılımcıyla görüşmeler yaklaşık 30 dakika süren görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Çalışma grubunun vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi, “yazılı, sözel ve diğer materyallerin verdiği mesajı, anlam ve/veya dilbilgisi açısından sistematik ve nesnel olarak ayırma, sayılarla ifade etme ve birtakım çıkarımlarda bulunmadır” (Tavşancıl ve Aslan, 2001, s. 22).

3. BULGULAR

Bu bölümde, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiş olan bulgular ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

3.1. Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Çalışma ile ilgili elde edilen veriler araştırma soruları kapsamında sırası ile analiz edilmiştir. Bu kontekste araştırmanın birinci sorusu “Sosyal medya nedir?” şeklindedir. Katılımcıların bu soruya verdikleri cevapların analizi yapıldığında katılımcılar sosyal medyayı; 1.Yeni nesil iletişim aracı, 2.Sosyalleşmenin sağlandığı dijital platform, 3.Arkadaşlık ortamı, 4.Dünyaya açılan pencere, 5.Eğlence ortamı, 6.Ticaret aracı ve 7.Örgütlenme şeklinde sıralamışlardır. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Sosyal Medya Kavramının Anlamı

Sıra	Kod	f	%	Örnek Cümle
1	Yeni nesil iletişim aracı	9	23	Günümüz toplumunda herkes bu şekilde iletişim kuruyor” (Ö3).
2	Sosyalleşmenin sağlandığı dijital platform	8	21	Her akşam sosyal medya üzerinden sohbet ediyoruz” (Ö5).
3	Arkadaşlık ortamı	7	18	Eski tanıdıklarımızla iletişim sağlayabiliyoruz, yeni insanlarla da tanışabiliyoruz” (Ö8).
4	Dünyaya açılan pencere	5	13	Tüm dünya ile iletişim sağlayıp, muhabbet edebiliyoruz” (Ö1).
5	Eğlence ortamı	4	10	Eğlenceli videolar izliyoruz” (Ö7).
6	Ticaret aracı	4	10	Takip ettiğimiz birçok fenomen geçimini sağlıyor” (Ö2).
7	Örgütlenme	2	5	İstenmeyen bir duruma karşı kitlesel tepki oluşturabiliyoruz” (Ö4).
	Toplam	39	100	

Çalışmaya katılan öğretmenlerden biri sosyal medyanın ne olduğuna dair düşüncelerini aşağıdaki şekilde belirtmiştir:

Eskiden yapmış olduğumuz birebir görüşmelerin, bir yerlerde buluşmaların yerini sosyal medya iletişim araçlarının aldığını düşünüyorum. Aradığımız kişiye anında ulaşabiliyoruz ve hayatımda sosyal medyaya ayırdığım vakit gittikçe artarak devam etmekte (Ö3, bireysel görüşme, Mayıs 2022).

Yukarıdaki öğretmenin söylediklerine benzer olarak çalışmaya katılan diğer bir öğretmene ait düşünceler aşağıdaki gibidir:

Benim fikrime göre sosyal medya artık sosyalleşmenin sağlandığı muazzam bir güç haline geldi. Eski arkadaşlarımızı bulmamıza fırsat sağlaması da ayrıca oldukça önemli bir özellik. Arkadaşlarımızla gruplar oluşturarak, muhabbet ediyoruz, gündemi yorumluyoruz (Ö5, bireysel görüşme, Mayıs 2022).

Bir başka öğretmenin görüşü de yukarıdaki söylemleri destekler tarzdadır:

Dünyanın diğer ucundaki insanlarla dahi etkileşimde bulunabildiğimiz bir ortam. Eğer bilinçli kullanılabilirsek muazzam bir güç. Özellikle ticari anlamda çok kişiye kazanç sağlamakta. Sosyal medya aracılığıyla birçok konuda gündem de oluşturabildik, farkındalık oldu (Ö1, bireysel görüşme, Mayıs 2022).

Tüm öğretmenlerden farklı fikri olan öğretmenin görüşleri ise şu şekildedir:

Sosyal medya dipsiz kuyu gibidir bir yerde. İnsanlar örgütlenip olumsuz şeylerin propagandasını yapabiliyorlar ya da maddi kazanç sağlamak için insanların değerlerini hiçe sayabiliyorlar. Eğlence ortamı olması gerekirken insanları kendine bağımlı hale dönüştürdü (Ö2, bireysel görüşme, Mayıs 2022).

Tablo 2’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenler sosyal medyayı, %23 oranında yeni nesil iletişim aracı, %21 oranında sosyalleşmenin sağlandığı dijital platform, %18 oranında arkadaşlık ortamı, %13 oranında dünyaya

açılan pencere, %10 oranında eğlence ortamı, %10 oranında ticaret aracı ve %5 oranında ise örgütlenme ortamı olarak belirtmişlerdir.

3.2. İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci sorusu “Sosyal medya kullanan öğrencilerde olumlu veya olumsuz nasıl davranışlar gözlemlenmektedir?” şeklindedir. Katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar analiz edildiğinde, katılımcılar sosyal medya kullanan öğrencilerde gördükleri davranış değişikliklerini; 1. zorbalık, 2. saygısız davranışlar, 3. taklit etme, 4. derse ilginin azalması, 5. çevreye karşı duyarsızlaşma ve 6. suça heveslenme şeklinde birtakım olumsuz durumlardan bahsetmişlerdir. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Sosyal Medya Etkisinde Kalan Öğrencilerdeki Gözlemlenen Olumsuz Davranışlar

Sıra	Kod	f	%	Örnek Cümle
1	Zorbalık	8	25	Arkadaşlarına uyguladığı şiddetin videosunu çekiyor” (Ö3).
2	Saygısız Davranışlar	7	22	Bizlere karşı dahi argo kelimeler kullanıyor” (Ö5).
3	Taklit etme	5	16	Viral olmuş videolardaki davranış tiplerini çevresi üzerinde deneme ihtiyacı hissediyor” (Ö8).
4	Derse ilginin azalması	5	16	“Ders esnasında sosyal medyasında olup biteni merak ediyor, bakma ihtiyacı hissediyor” (Ö1).
5	Çevreye Duyarsızlaşma	4	12	“Çevrenin nasıl olduğu, ne tepki vereceği umurunda değil, yapay bir dünyada yaşıyor” (Ö7).
6	Suçta heveslenme	3	9	“Fenomen olma hevesiyle kural tanımaz şekilde tavırlar sergileyebiliyor” (Ö2).
	Toplam	32	100	

Çalışmaya katkıda bulunan öğretmenlerden bir tanesi sosyal medyanın öğrenci üzerinde oluşturmuş olduğu olumsuz davranışlara verdiği örnek aşağıdaki şekildedir:

Sınıf arkadaşları olsun, okuldan farklı öğrenciler olsun, zorbalık yapma oranları arttı. Sosyal medya üzerinde prim yapan davranışları gördükçe, olumsuz davranışların alıcısının daha çok olduğu fark ettikçe öğrenci buna meyil ediyor (Ö3, bireysel görüşme, Mayıs 2022).

Bir diğer öğretmenin düşüncesi de yukarıdaki öğretmenin düşüncelerini destekler niteliktedir:

Eskiden öğrenciler daha saygılıydı. Sosyal medyada ilgi çekme derdiyle öğrenciler kimseyi takmaz oldu. Sırf 3-5 etkileşim alma derdiyle saygısızca davranışlar sergilemekten kaçınmıyorlar bile. Derste olduklarını, karşılarında öğretmen olduğunu, yerlerini, sınırlarını tamamen kaybettiler (Ö5, bireysel görüşme, Mayıs 2022).

Bir başka öğretmenin düşüncesi de yukarıdaki söylemleri destekler şekildedir:

Bu yaş öğrencilerdeki birilerini taklit etme durumu oldukça yaygındır, eğer takip ettiği fenomense ve yaptığı hareketler saçma dahi olsa birileri tarafından ilgi çekiyorsa durum daha da zorlaşabiliyor. Saçma sapan hareketlerde bulunup birilerinin ilgisini çekmeye çalışıyor (Ö8, bireysel görüşme, Mayıs 2022).

Çalışmaya katılan bir diğer öğretmen de farklı olarak aşağıdaki şekilde fikir belirtmiştir:

Öğrenciler artık sosyal medya yüzünden yapay bir dünyada hayatlarını sürdürüyor. Çevresindeki olan bitenden bihaber şekilde yaşıyorlar. Yeri geliyor suç işlemeyi dahi sırf dikkat çekeceği düşüncesi ile yapmaya yelteniyorlar. Suç işlemenin ağırlığının farkında bile olmayabiliyorlar (Ö1, bireysel görüşme, Mayıs 2022).

Tablo 3’te görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenler, sosyal medyan etkisinde kalan öğrencilerde karşılaşılan olumsuz davranışları %25 oranında zorbalık, %22 oranında saygısız davranışlar, %16 oranında taklit etme, %16 oranında derse ilgisinin azalması, %12 oranında çevreye duyarsızlaşma ve %9 oranında suça heveslenme olarak belirtmişlerdir.

3.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü sorusu “Sosyal medyanın öğrenciler üzerindeki olumsuzluklarını azaltmak için neler yapılabilir?” şeklindedir. Katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar analiz edildiğinde, katılımcılar sosyal medyanın öğrenciler üzerindeki olumsuz etkileri azaltmak için; 1. Kişiye gerçek dünyayı hatırlatma, 2. Kontrollü erişim sağlamak, 3. başka etkinliklere yönlendirme, 4. birebir iletişim ortamlarına teşvik şeklinde birtakım önerilerde bulunmuşlardır. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Sosyal Medya Etkisinde Kalan Öğrencilerdeki Gözlemlenen Olumsuz Davranışlar

Sıra	Kod	f	%	Örnek Cümle
1	Gerçek dünyayı hatırlatma	8	32	“Sanal dünyadan ziyade aslında neler oluyor?” (Ö2).
2	Kontrollü erişim	7	28	“Tamamen yasaklamak yerine, kontrollü erişim sağlanmalı” (Ö6).
3	Yönlendirme	5	20	“Farklı etkinliklere öğrenci yönlendirilmeli” (Ö7).
4	Birebir iletişim ortamları	5	20	“Arkadaşlarıyla birebir iletişim kurulacak ortamlar hazırlanmalı, piknik filan gibi” (Ö4).
	Toplam	25	100	

Çalışmaya katılan öğretmenlerden bir tanesi sosyal medyanın öğrenciler üzerindeki olumsuz etkisini azaltmak için uyguladığı yöntemi aşağıdaki şekilde belirtmiştir:

Vaktinin çoğunu sanal ortamlarda, sosyal mecralarda yaşayan öğrencilerimiz gerçeklikten o kadar uzaklaşmış oluyorlar ki, normalde insanların nasıl yaşadığını, neler yaptığını unuttur hale geliyorlar. Sosyal medyanın bu olumsuz etkisini azaltmak için çevremizde olan biten durumların farkındalığı oluşturmak için çaba göstermemiz gerektiği düşüncesindeyim (Ö2, bireysel görüşme, Mayıs 2022).

Bir diğer öğretmenin düşüncesi de yukarıdaki öğretmenin düşüncelerini destekler niteliktedir:

Günümüzde bu kadar yaygın olan bir ortam varken ve bu ortam öğrencilerin ilgisini bu denli çekiyorken yasaklanmanın mantıklı olduğunu düşünmüyorum. Öğrenciler bu ortamdan tamamen koparılmadan, geçirdikleri sürelerin azaltılabileceği bir çözüm olması düşüncesindeyim (Ö6, bireysel görüşme, Mayıs 2022).

Bir başka öğretmenin düşüncesi de yukarıdaki söylemleri destekler şekildedir:

Öğrencilerin enerjilerini atabileceği organizasyonlara, etkinliklere yönlendirmenin sağlıklı olacağı düşüncesindeyim. Sorunun yasaklanarak değil de alternatif uygulamalar sunularak çözülebileceği kanaatindeyim (Ö7, bireysel görüşme, Mayıs 2022).

Çalışmaya katılan bir diğer öğretmen de farklı olarak aşağıdaki şekilde fikir belirtmiştir:

Öğrencilerin birebir vakit geçirebileceği, yaşayarak sosyalleşebileceği ortamların sayısının azalmasıyla da bu tarz sıkıntılar yaşadığımızı düşünüyorum. Öğrencilerin gerek ailesi ile gerek arkadaşlarıyla gerekse çevresiyle daha birebir vakit geçirmesinin yönlendirilmesiyle en azından sosyal medyanın olumsuzluklarından bir nebze kurtulabilirler (Ö4, bireysel görüşme, Mayıs 2022).

Tablo 4'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenler sosyal medyanın öğrenci davranışlarını üzerindeki olumsuz etkisinin azaltılması için %32 oranında gerçek dünyayı hatırlatma, %28 oranında kontrollü erişim, %20 oranında yönlendirme ve %20 oranında birebir iletişim ortamları oluşturma gibi çeşitli önerilerde bulunmuşlardır.

4. TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda çalışan öğretmenlerle yapılmıştır. Çalışmanın neticesinde öğretmenlerin sosyal medyanın öğrenci davranışları üzerindeki olumsuz etkileri olarak en çok karşılaştıkları durumlar; 1. zorbalık, 2. saygısız davranışlar, 3. taklit etme, 4. derse ilginin azalması, 5. çevreye karşı duyarsızlaşma ve 6. suça heveslenme olarak bulunmuştur. İlgili literatür incelendiğinde yukarıdaki bulgulara benzer sonuçların bulunduğu çalışmalarla karşılaşılmaktadır. Sosyal medya bağımlılığı, diğer bağımlılık türlerinde olduğu gibi (oyunlara bağımlılık, alışverişe bağımlılık, alkole bağımlılık, maddeye bağımlılık, internete bağımlılık) psikolojik bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Tutgun-Ünal,2015). İnsanların doğasında saldırganlık yoktur (Bandura, 1973). Sosyalleştikleri ortamda kime karşı, nasıl saldırgan olacaklarını sonradan öğrenirler. Bu öğrenme, gördüklerini taklit etme, pekiştirme şeklinde gerçekleşir (Çetinkaya, 1991, s. 11). Tarde'ye göre ise, insanlar tıpkı elbise modellerini taklit edercesine, davranışları da taklit ederler (Narmamatova, 2010, s. 42).

Araştırmaya katılan öğretmenler sosyal medyanın öğrenci davranışları üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması üzerine bazı önerilerde bulunmuşlardır. Bunlar; 1. kişiye gerçek dünyayı hatırlatma, 2. kontrollü erişim sağlatma, 3. başka etkinliklere yönlendirme, 4. birebir iletişim ortamlarına teşviktir. İlgili literatür gözden geçirildiğinde bu çalışmadaki sonuçları destekler yönde birtakım çalışmalar olduğu karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, hayatın içindeki gerçek sosyal hayatın, insanlar arası bağlılığın gelişiminde ve teknolojiye bağımlılığın önüne geçilmesinde ve bu bağımlılığın tedavi edilmesinde oldukça etkili olduğu değerlendirilmektedir (Savcı,2016).

Yukarıdaki bulguların yanında çalışmaya katılmış öğretmenler, sosyal medyanın öğrenci davranışları üzerindeki olumsuzlukların azaltılması için ebeveynlerin ve öğretmenlerin öğrencileri gerçek sosyal ortamlara yönlendirmesi büyük önem arz ettiğini dile getirmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin bire bir kurmuş oldukları gerçek sosyal ilişkileri desteklenmelidir. Ayrıca okullardaki yapılmakta olan rehberlik etkinliklerinde bu konularla ilgili çalışmaların artırılması, öğrencilerin yaşamlarına olumlu etki sağlayacaktır.

Yukarıdaki bulgular doğrultusunda araştırmacılar birtakım sonuçlara ulaşmışlardır. Bunlar;

- ✓ Sosyal medya bağımlılığın günümüz gençleri üzerinde olumsuz bir faktör olabildiği görülmüştür.
- ✓ Öğrencilerin sosyal medyada çok takip edilen kişileri takip ve taklit ettikleri belirlenmiştir.
- ✓ Sosyal medyanın bağımlılığa dönüşme boyutunda, zarar verici bir aşamaya geçtiği saptanmıştır.
- ✓ Öğrenciler suç işleme pahasına dahi etkileşim alabilmek için gereksiz hareketlerde bulunma eğiliminde oldukları belirlenmiştir.

Sosyal medyanın öğrenci davranışları üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması ile ilgili olarak elde edilen bulgular ışığında çeşitli öneriler getirilmiştir.

- ✓ Sosyal medyanın öğrenciler üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak için gerçek sosyal ilişkilerin yaşandığı ortamlara teşvik oldukça önemli olduğu belirlenmiştir.
- ✓ Sosyal medyanın olumlu yönlerinin ön plana çıkartıldığı, sağlıklı bir yönlendirmeye ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.
- ✓ Sosyal medyanın etkili ve işlevsel kullanılabilmesi için eğitimlere, rehberliklere ihtiyaç duyulduğu gözlemlenmiştir.
- ✓ Bu konu üzerinde daha geniş bir katılımın olduğu nicel bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

1. Anderson, M., ve Jiang, J. (2018). Teens, social media and technology 2018.
2. Arslan, B. (2011). Nedir bu Sosyal medya? <http://www.slideshare.net/brkarlan/nedirbu-sosyal-medya?related=2> Erişim tarihi: 15.09.2014.
3. Aydın, E.İ. (2016). “Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları Üzerine Bir Araştırma: Anadolu Üniversitesi Örneği”, (35): 373-386.
4. Bandura, A. (1973). Aggression: a social learning analysis. New York: Prentice-Hall, Inc.
5. Boyd, D. (2007). Social Network Sites: Public, Private or What? Knowledge Tree, (13), p. 5.
6. Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (21. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
7. Çetinkaya, H. (1991). Video Oyunlarının Çocuklarda Saldırganlığa Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
8. Dilmen, N. (2007). Yeni Medya Kavramı Çerçevesinde İnternet Günlükleri, Bloglar ve Gazeteciliğe Yansımaları, Marmara İletişim Dergisi, Sayı:12 Şubat.
9. Ergün, O. (2020) Sosyal Bilimlerde Görüşme Teknikleri. Erişim 2 Nisan,2021
10. <https://medium.com/@oktayergun/görüşme-teknikleri-881f03b1cb66>
11. Güngör, N. (2011). İletişim Kuram ve Yaklaşımlar, Siyasal Kitabevi, Ankara.
12. Jingjing J., Monica A., (2018). How Social Media Has Changed Us: The Good and The Bad. Retrieved November,01,2018, from <http://www.pewinternet.org/2018/05/31/teens-social-media-technology2018/>
13. Milliyet, 2022. Erişim adresi: <https://www.milliyet.com.tr/egitim/sosyal-medya-nedir-ne-ise-yarar-sosyal-medya-ne-icin-kullanilir-6691501>
14. Mutlu, E. (1999). İletişim Sözlüğü, Ark Yayınları, Ankara.
15. Narmamatova, T., (2010). Görsel Medyanın Çocuklar Üzerindeki Etkisi: Şiddet İçerikli Bilgisayar Oyunları Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, Kırgızistan
16. Obee, J. (2012). The Ultimate Teen Guide, Toronto: The Scarecrow Press.
17. Ryan, K. P. (2011). Social Networking, New York: Rosen Publishing.
18. Savcı M, Aysan F. The role of attachment styles, peer relations and affections in predicting Internet addiction. Addicta: The Turkish Journal on Addictions 2016; 3:401-432.
19. Tavşancıl, Ezel ve Aslan, A. (2001), İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri, Epsilon Yayınları, İstanbul, ISBN: 975331310-1.
20. Tutgun-Ünal, A. ve Deniz, L. (2015). Development of the Social Media Addiction Scale. Online Academic Journal of Information Technology (AJIT-e), 6(21), 51-70.